

El Teixo

un árbol cuase sagrado

Hai un árbol que sempre chamóu el atención porque lo vemos nos montes máis veyos cuase sempre solo, sempre verde condo el resto d'árboles xa perderon as foyas col inverno. Se pudiera falar, el teixo de tronco frebudo y veyo que vela al pé de muitas igresias podíanos cuntar historias d'hai un feixe d'anos. Pro, ¿qué sabemos nosoutros d'esta especie?

↓ Jesús González Gayol

Os teixos levan con nosoutros muitos centos d'anos, pois os nosos antepasados sempre sintiron por eles muito respeto.

Foron árboles sagrados pra os celtas y este sentimento foise conservando cuase hasta agora. A elo seguramente axudou el que teñan prantados al lado das

capiyas, das igresias y d'algús cementerios y que debaxo d'elos se celebrasen antes as reunións ou cabildros dos vecíos dos poblos. Pro quizabes tamen axudara a esa idea d'árbol sagrado el qu'esta especie teña un aspecto imponente, pola ramayada y a verdura intensa que ten y porque ademáis sempre foi sabido qu'é un árbol de foyas y semente tóxicas y qu'hai que ter muito cuidado con elas.

Hasta agora einda temos a posibilidá de velos en algús lugares, al lado de capiayas ou casas feitas hai muito tempo. Tamén se poden ver dentro d'algús xardiños, nas casas dos americanos, pois sempre tiveron búa consideración como ár-

boles ornamentales. Quédanos referencia del sou nome en muitas caseirías y n'algún poble como *Teixo, Os Teixóis, Teixeiro, Teixeira, Teixueira, Teixeo*, etc.

Os teixos chegan a durar máis de mil anos y a ter máis de dez metros d'altura. Afáinse a cuase todas as terras, sempre que nun s'enchumacen, y gústayes que teñan muita materia orgánica y que nun yes falte cal.

Teixo llabrao en viveiros

Aguantan ben todas as nosas condicións climáticas, chegando a medrar ben en terra a máis de 1.500 m porriba del nivel del mar, aunque nun yes gusta sufrir xeladas na primavera. Condo hai xeladas tardías y xa tán brotados, as puntas dos brotes poinse coloradas hasta que recuperan coas brotacióis novas.

Son mui resistentes y as canas aguantan as foyas muito tempo. Un bon exemplo d'esta resistencia vese na tradición que tein os romeiros da festa da Braña (El Franco), que coyen as canas dos teixos del valado da veira da igresia pra bendicilos y conservalos na casa todo el ano.

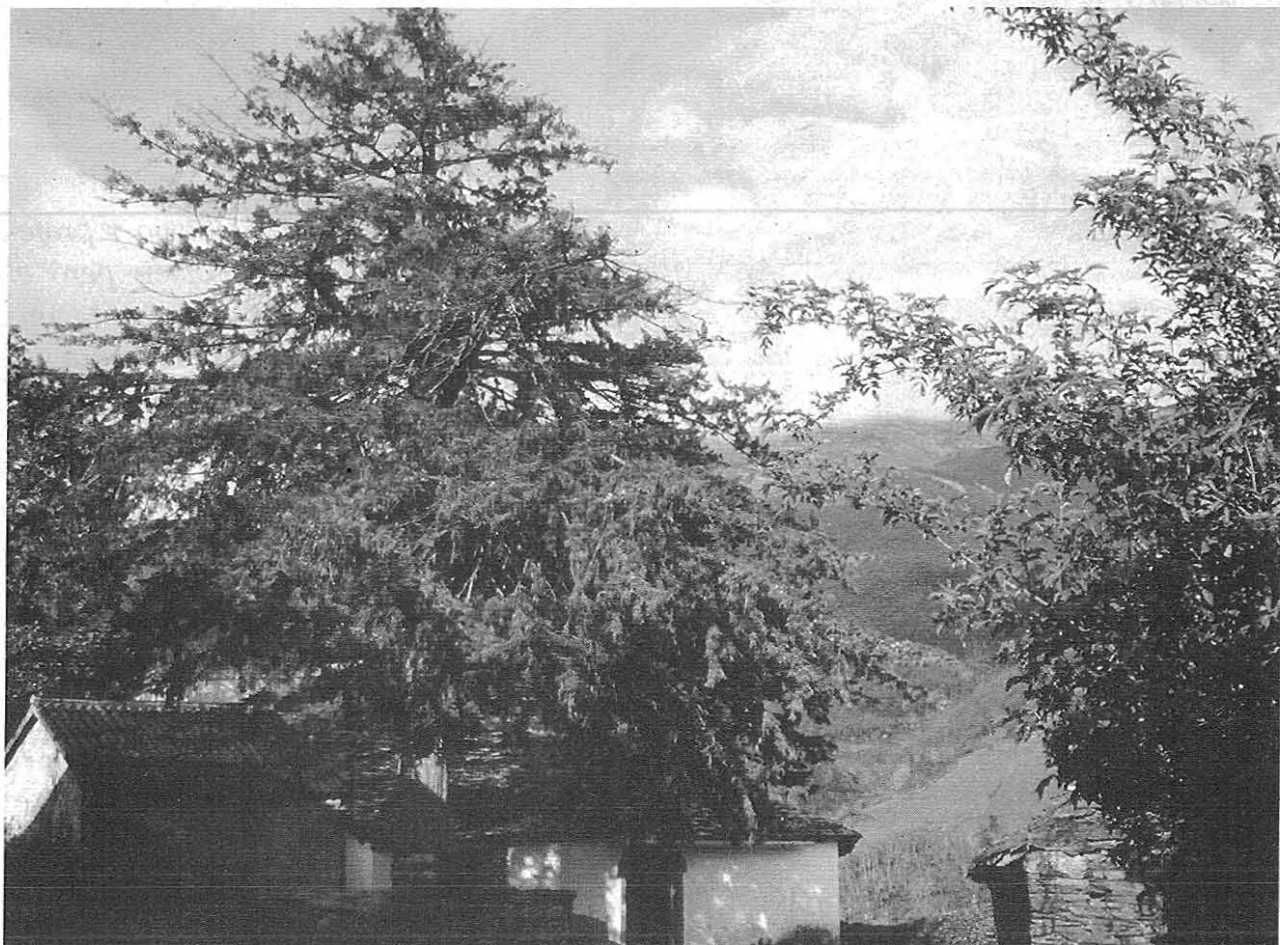

Foto: ASTUR PAREDES

Teixo en Samartín del Valedor

Esta especie tuvo antiguamente estendida por todos os montes acompañando a os carbayos, a os prádanos y a os acebros, pro por causa da deforestación y a muita valía da súa madeira foise acabando con ellos.

A madeira é de color amarrónada, con vetas apardazadas y é mui apreciada polos carpinteiros y polos escultores, pois é mui elástica, dura y maciza y nun apodrece. Antiguamente utilizóuse pra feir arcos y frechas y agora eínda s'usa pra feir os arcos deportivos. Tamén se botóu maq d'ela pra feir instrumentos musicales, eixes de carro, ferramentas y pra mobles y siyas torniados.

Agora estos usos del teixo tán restrinxidos da feito porque é úa especie protexida, tando prohibido tumbalos ou arrincalos nel monte sin permiso da Administración. Se se queren plantar hai que mercales en viveiros debidamente rexistrados y autorizados.

Al ser úa especie rústica y que s'afái ben á terra, cada vez os teixos son máis usados nos xardíos y nos parques, tanto se se prantan al sol como se se fai en sitios avesados. Tamén se poden usar pra feir valados y macizos pois ademáis del verdor tein muita valía ecolóxica porque as bolías coloradas que dan válenyes de comida a os páxaros.

Muito oyo col teixo

Nun se pode esqueicer que todas as partes dos teixos son velenosas pras personas; tamén a semente, agá a carne que la defende por fora, que fai esas bolías coloradas tan chamadeiras.

El alcaloide que provoca a toxicidá nos teixos é el *taxol* y sábese de pouco que ten úas cualidades muito búas contra el cáncer y en especial contra el de mama y el dos ovarios.

Nos últimos anos descubríuse a súa síntesis completa y agora tase feindo xa el *taxol* sintético, porque se non acabaría con todos os teixos del mundo en poucos anos xa que pra tratar a cada enfermo faguearía falta a paraza de cinco teixos de máis de cen anos.

Os efeutos tóxicos del teixo son conocidos d'antiguo, pois xa os galos lo usaban pra envelenar as frechas. Esto é porque el alcaloide que ten as foys, el tronco y a semente, provoca a morte por parálisis respiratoria y porque fai d'anticoagulante.

Todas estas son abondas razóns pra ter muito cuidado col teixo y nun usalo como melecía pra nada. Eso si, temos que cuidalo, querelo y conservalo como tuvo dende tempos remotos, pro sin tumbalo nin arrincalo pois é un árbol dos miyores que temos. 🌿